

Riksarkivets yttrande över delbetänkandet Signalspaning i försvarsunderrättelse- verksamhet - frågor med anledning av Europadomstolens dom (SOU 2023:51)

Riksarkivet har följande synpunkter på förslagen i betänkandet. Rubrikerna följer betänkandets.

6.1 En bestämmelse om förstöring i vissa fall av en upptagning eller uppteckning som inte innehåller personuppgifter

I 7 § förslag till lag om ändring i lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet föreslås en ändring så att den inte bara omfattar personuppgifter utan även andra uppgifter, förutsatt att det inte har betydelse för verksamheten enligt lagens 1 §.

Enligt Riksarkivets bedömning är den föreslagna regleringen obehövlig för att tillgodose det som påpekas i domen eftersom redan den nuvarande ordningen enligt arkivlagen torde göra det. Denna fråga bör analyseras vidare i den fortsatta beredningen av betänkandet.

Riksarkivet vill också lyfta fram att den föreslagna ordningen med gallring av andra uppgifter än personuppgifter i lag avviker från regleringen i övrigt, där det normala är att en lagreglering vanligtvis inte sträcker sig längre än till personuppgifter.

Gallring enligt arkivlagens bestämmelser

10 § arkivlagen (1990:782) anger att allmänna handlingar får gallras men att vid gallring ska alltid beaktas att arkiven utgör en del av kulturarvet och att det arkivmaterial som återstår skall kunna tillgodose de ändamål som anges i 3 § tredje stycket.

Av 10 § framgår också att om det finns avvikande bestämmelser om gallring av vissa allmänna handlingar i annan lag eller i förordning gäller dessa bestämmelser.

Arkivförordningen (1991:446) anger i 14 § att statliga myndigheter får gallra allmänna handlingar endast i enlighet med föreskrifter eller beslut av Riksarkivet, om inte särskilda gallringsföreskrifter finns i lag eller förordning.

Enligt 7 kap. 1-2 §§ Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd (RA-FS 1991:1) om arkiv hos statliga myndigheter (senast omtryckt RA-FS 2019:2) ska myndigheten fortlöpande pröva förutsättningarna för gallring och en framställan om medgivande till gallring ska lämnas in till Riksarkivet.

Riksarkivet har också utfärdat vissa generella gallringsmedgivanden i serien RA-FS.

6.3 Kontroll på begäran av enskild ska utföras av ett nytt beslutandeorgan

Enligt Riksarkivet bör det förtydligas att beslut om gallring enligt befintliga och föreslagna bestämmelserna i 10 § och 10 a § i förslaget till lag om ändring i lagen (2008:717) inte får verkställas innan utredning hos de som enligt 15 c § förordningen (2009:969) ska motta anmälan eller prövningen i efterkommande instanser har slutförts.

2 st 10 a § i förslaget till lag om ändring i lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet innebär att ett särskilt beslutandeorgan får besluta om gallring i enskilda fall.

I 15 c § förslag till förordning om ändring i förordningen (2009:969) med instruktion för Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamhet anges en anmälningsskyldighet för det särskilda beslutandeorganet.

Enligt 10 § lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet får den utsedda kontrollmyndigheten besluta om gallring av upptagning eller uppteckning. Den utsedda kontrollmyndigheten är Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (Siun).

Konstruktionen med beslut om gallring och anmälningsskyldighet i olika författningar och uppdelat på olika organ medför enligt Riksarkivets uppfattning en risk att frågor inte kan utredas.

Det bör därför förtydligas att beslut om gallring, av rättssäkerhetsskäl, inte får verkställas innan utredning hos de som enligt förslaget i förordningen (2009:969) ska motta anmälan eller prövningen i efterkommande instanser har slutförts.

Beslut i detta ärende har fattats av riksarkivarie Karin Åström Iko. Ärendet har handlagts av utredare Morgan Nordberg, föredragande. Vid ärendets slutliga beredning har avdelningschef tillika chefsjurist Jens Västberg deltagit.

Karin Åström Iko

Morgan Nordberg